

รายงานการประชุม
คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ครั้งที่ ๖/๒๕๖๓
วันพฤหัสบดีที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น.
ณ ห้องเดซ สนิทวงศ์ อาคาร ๑ ชั้น ๓
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรรมการผู้มาประชุม

๑. นายปกรณ์ ปรียากกร	ประธานกรรมการ
๒. นายธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์	กรรมการ
๓. นายวรรณธรรม กาญจนสุวรรณ	กรรมการ
๔. นายนรชิต สิงหเสนี	กรรมการ
๕. นายวุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์	กรรมการ
๖. นายอนุสรณ์ ลิ้มมณี	กรรมการ
๗. นายเรืองวิทย์ เกษสุวรรณ	กรรมการ
๘. นายวันฉัตร สุวรรณกิตติ	กรรมการและเลขานุการ
๙. นายศักดิ์ แสนฉาย	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการปฏิรูปฯ
๑๐. นายกฤตกร เชษฐชัยวงศ์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการปฏิรูปฯ

กรรมการผู้ลาประชุม

๑. พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ	ติดภารกิจ
๒. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	ติดภารกิจ
๓. นายเจษฎ์ โทณะวณิก	ติดภารกิจ
๔. นายสุภาพ คลีชฉาย	ติดภารกิจ
๕. นายสนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม	ติดภารกิจ

ผู้เข้าร่วมประชุม

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑.-๕. เจ้าหน้าที่ สศช. จำนวน ๕ คน

เริ่มประชุม เวลา ๐๙.๐๐ น.

วาระการประชุมที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

๑. ประธานกรรมการฯ กล่าวต้อนรับกรรมการฯ และแจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงประเด็นสำคัญที่ควรติดตามและให้ความสำคัญ ได้แก่ (๑) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดก่อน สำหรับการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่นจะพิจารณาในโอกาสต่อไป โดยคำนึงถึงสถานการณ์ เช่น ระยะห่างกับการดำเนินการตามกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (การลงประชามติ และการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ) และความพร้อมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และ (๒) การติดตามสถานการณ์การชุมนุมที่จะมีขึ้นในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ และได้มอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ดำเนินการตามระเบียบวาระการประชุมต่อไป

๒. มติที่ประชุม รับทราบ

วาระการประชุมที่ ๒ รับรองรายงานการประชุม

๑. ฝ่ายเลขานุการฯ ได้เสนอให้ที่ประชุมพิจารณารับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ครั้งที่ ๕/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๕๒๑ อาคาร ๕ ชั้น ๒ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๒. กรรมการฯ ได้แจ้งแก้ไขรายงานการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ครั้งที่ ๕/๒๕๖๓ โดยกรณีที่มีการวงเล็บภาษาอังกฤษต่อท้าย หากเป็นคำทั่วไปที่ไม่ใช่คำเฉพาะ ตัวอักษรแรกของคำไม่ต้องเป็นตัวพิมพ์ใหญ่ อาทิ social network และ vdo เป็นต้น
๓. **มติที่ประชุม** รับรองรายงานการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ครั้งที่ ๕/๒๕๖๓ โดยมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ปรับปรุงแก้ไขรายงานการประชุมฯ ตามความเห็นในที่ประชุมฯ

วาระการประชุมที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

- ไม่มี -

วาระการประชุมที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

การปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง

๑. ฝ่ายเลขานุการฯ ได้รายงานสรุปความเห็นและประเด็นอภิปรายของหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ครั้งที่ ๕/๒๕๖๓ ซึ่งมีหน่วยงานเจ้าภาพ ๔ หน่วยงาน ตาม ๕ กิจกรรมปฏิรูปประเทศของร่างแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง (ฉบับปรับปรุง) ดังนี้

กิจกรรมปฏิรูป	หน่วยงาน	ความเห็น
๑. การเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	สถาบันพระปกเกล้า	สามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้ ขอให้เพิ่มเติมการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังกล่าวด้วย
๒. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น	สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	เสนอปรับการเลือกตั้งในทุกระดับเห็นควรให้สำนักงานกต. เป็นผู้รับผิดชอบ และเห็นว่าหากคณะกรรมการฯ มีความประสงค์จะสนับสนุน และผลักดันร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. .... สำนักงานปลัดฯ จะร่วมดำเนินการต่อไป
๓. การสร้างความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ	สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง	เสนอปรับจากมีกฎหมายที่กำหนดกลไก แนวทาง และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนและขจัดความขัดแย้งทางการเมืองในสังคม เป็นการจัดการศึกษา
๔. การส่งเสริมการพัฒนาพรรคการเมือง	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง	เสนอปรับจากการส่งเสริมและสนับสนุนให้พรรคการเมืองมีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองและการจัดให้มีการเลือกตั้งขั้นต้น เป็น การสนับสนุนและผลักดันให้พรรคการเมืองดำเนินการให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนและพรรคการเมือง อาทิ การเพิ่มสาขาพรรคการเมือง และการเร่งรัดให้เกิดการเลือกตั้งขั้นต้นของพรรคการเมือง

(ฉบับเวียนรายงานการประชุม)

กิจกรรมปฏิรูป	หน่วยงาน	ความเห็น
๕. การปรับปรุงกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ	สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง	เสนอว่าประเด็นการปรับปรุงกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นไปตามบทบาทของผู้มีอำนาจทางการเมือง ซึ่งอาจเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ป.ย.ป. ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้มีหนังสือถึงสถาบันพระปกเกล้า เพื่อมอบหมายสถาบันพระปกเกล้าเป็นหน่วยงานรับผิดชอบกิจกรรมปฏิรูปที่ ๕ การปรับปรุงกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ แล้ว

๒. ฝ่ายเลขานุการฯ ได้นำความเห็นดังกล่าวมาปรับปรุงร่างแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองเรียบร้อยแล้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๑ การส่งเสริมความรู้ทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒.๑.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของกิจกรรมปฏิรูป

๑) เป้าหมาย ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒) ตัวชี้วัด

๒.๑) คะแนนด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ของการประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยเพิ่มขึ้น

๒.๒) คะแนนด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม ของการประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยเพิ่มขึ้น

๒.๓) คะแนนด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ของการประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยเพิ่มขึ้น

๒.๔) คะแนนด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย ของการประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยเพิ่มขึ้น

๒.๑.๒ หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก : สถาบันพระปกเกล้า

๒.๑.๓ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป

๑) ช่องทางการสื่อสารที่ครอบคลุมทั้งออนไลน์ ออฟไลน์ และพื้นที่ อย่างน้อยต้องประกอบด้วย (๑) สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook และ Twitter (๒) โทรทัศน์ (๓) วิทยู (๔) การอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและการเมืองที่สุจริต และนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

๒) ชุดความรู้และข้อมูลทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเนื้อหาร่วมสมัย มีความใกล้ชิดตัว สามารถเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย และสอดคล้องสถานการณ์ปัจจุบัน อาทิ บทความ วิดีทัศน์ และหลักสูตรการอบรม

๓) บูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเผยแพร่ชุดความรู้และข้อมูลทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้ครอบคลุมและกระจายไปยังทุกกลุ่ม อาทิ ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน โดยให้ข้อมูลมีความเคลื่อนไหวและทันสมัยอยู่ตลอดเวลา และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสารอย่างต่อเนื่อง

๔) ผลักดันร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. ....

๒.๒ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๒ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะทุกระดับ

๒.๒.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของกิจกรรมปฏิรูป

๑) เป้าหมาย ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างแท้จริง

๒) ตัวชี้วัด

๒.๑) การบังคับใช้พระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. ....

๒.๒) การประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านธรรมาภิบาล

๒.๓) คะแนนด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนของการประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยเพิ่มขึ้น

๒.๒.๒ หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก : สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

๒.๒.๓ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป

๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้

๒) การผลักดันร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. ....

๒.๓ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๓ การสร้างความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ

๒.๓.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของกิจกรรมปฏิรูป

๑) เป้าหมาย ประชาชนมีความปรองดองสมานฉันท์และความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยลดลง

๒) ตัวชี้วัด

๒.๑) มีข้อเสนอที่ระบุแนวทาง กลไก และมาตรการในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนและขจัดความขัดแย้งทางการเมืองในสังคม

๒.๒) คะแนนด้านเสถียรภาพทางการเมืองและการปราศจากความรุนแรง ของดัชนีธรรมาภิบาลโลกสูงขึ้น

๒.๓.๒ หน่วยงานรับผิดชอบ : สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง

๒.๓.๓ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป

๑) ศึกษาและจัดทำข้อเสนอที่ประกอบด้วยแนวทาง กลไก และมาตรการในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนและขจัดความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมในการทำหน้าที่ติดตาม แจ้งเตือน และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ

๒) บูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทุกภาคส่วนในสังคมในการขับเคลื่อนและผลักดันข้อเสนอดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนและขจัดความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมอย่างยั่งยืน

๒.๔ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๔ การส่งเสริมการพัฒนาพรรคการเมือง

๒.๔.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของกิจกรรมปฏิรูป

๑) เป้าหมาย พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ มีกระบวนการการคัดเลือกผู้มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมจริยธรรม เข้ามาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

๒) ตัวชี้วัด -

๒.๔.๒ หน่วยงานรับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๒.๔.๓ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป

- ๑) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองคุณภาพ การเลือกตั้งระดับชาติ การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ตลอดจนการมีส่วนร่วมของพรรคการเมืองและการเลือกตั้งขั้นต้นของพรรคการเมืองให้แก่ทุกภาคส่วน อาทิ พรรคการเมือง ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๒) สนับสนุนและผลักดันให้พรรคการเมืองดำเนินการให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนและพรรคการเมืองอย่างเต็มที่ อาทิ การเพิ่มสาขาพรรคการเมือง และการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง และประชาชน ตลอดจนการเร่งรัดให้เกิดการเลือกตั้งขั้นต้นของพรรคการเมือง

๒.๕ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๕ การปรับปรุงกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ

๒.๕.๑ เป้าหมายและตัวชี้วัดของกิจกรรมปฏิรูป

๑) เป้าหมาย กระบวนการการร่างรัฐธรรมนูญตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์และเชิงวิชาการ มีความโปร่งใสและมีการประเมินผลกระทบของร่างรัฐธรรมนูญอย่างครอบคลุม

๒) ตัวชี้วัด มีข้อเสนอที่ระบุกระบวนการและขั้นตอนการร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์และเชิงวิชาการ

๒.๕.๒ หน่วยงานรับผิดชอบ : สถาบันพระปกเกล้า

๒.๕.๓ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป

- ๑) ข้อเสนอกระบวนการการร่างรัฐธรรมนูญที่ยึดถือในหลักการ (๑) การถ่วงดุลอำนาจ (Check and Balance) (๒) ความรับผิดชอบ (Accountability) (๓) การแบ่งแย่งอำนาจ (Separation of Power) (๔) การจำกัดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งทางการเมือง และ (๕) การป้องกันรัฐประหาร และกระบวนการการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งกำหนดให้การร่างในแต่หมวดและมาตราดำเนินการอยู่บนพื้นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์และเชิงวิชาการ มีการประเมินผลกระทบของหมวดและมาตราต่าง ๆ อย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ
- ๒) ผลักดันการเผยแพร่กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญที่สามารถนำเสนอผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบให้แก่สาธารณชนและภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น

๒.๖ ข้อเสนอในการมีหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

๒.๖.๑ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. ....

๑) วัตถุประสงค์ : เสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒) **สาระสำคัญ** : มีหลักการและสาระสำคัญในการกำหนดให้คณะรัฐมนตรีสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒.๖.๒ ร่างพระราชบัญญัติร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. ....

๑) **วัตถุประสงค์** : การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างแท้จริง โดยกำหนดรับรองสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในขณะเดียวกันกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง รวมทั้งวิธีการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐให้ชัดเจน

๒) **สาระสำคัญ** : มีหลักการและสาระสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ โดย กำหนดให้มีการรับรองสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งกำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน

๓. ความเห็นและประเด็นอภิปราย

- ๓.๑ กิจกรรมปฏิรูปประเทศหลายกิจกรรมมีลักษณะคล้ายกับภารกิจปกติหรืองานประจำของหน่วยงาน ซึ่งเป็นประโยชน์เนื่องจากหน่วยงานจะมีกระบวนการทำงานและองค์ความรู้อยู่แล้ว อย่างไรก็ตามเมื่อแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองประกาศใช้ คณะกรรมการฯ จะมีหน้าที่สำคัญในการผลักดันและขับเคลื่อนกิจกรรมปฏิรูปประเทศต่าง ๆ ร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขยายผลของกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศอย่างแท้จริง
- ๓.๒ เนื่องจากนโยบายสาธารณะหลากหลายนโยบายที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนเฉพาะกลุ่มโดยตรง กิจกรรมปฏิรูปที่ ๒ จึงควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนนโยบายเชิงพื้นที่มากกว่าให้ความสำคัญกับกระบวนการการมีส่วนร่วมทุกระดับ
- ๓.๓ ควรปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดของกิจกรรมปฏิรูปที่ ๒ การบังคับใช้พระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. .... ให้เป็นตัวชี้วัดเชิงสถิติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน อาทิ เรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนที่ได้รับการแก้ไข และการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายสาธารณะ
- ๓.๔ กิจกรรมปฏิรูปที่ ๓ ที่สำนักงาน ป.ย.ป. เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ควรมีการหารือกับคณะกรรมการฯ ในรายละเอียดอย่างต่อเนื่องเพื่อให้หลักการและเนื้อหาของข้อเสนอการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ อาจพิจารณาการตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองและให้มีผู้แทนของสำนักงาน ป.ย.ป. เข้าร่วมด้วย
- ๓.๕ ข้อเสนอของกิจกรรมปฏิรูปที่ ๓ ควรศึกษา (๑) ความขัดแย้ง (conflict) สามารถชี้ให้เห็นสาเหตุที่แท้จริงของความขัดแย้งได้ (๒) คู่ขัดแย้ง (character) สามารถระบุคู่ขัดแย้งได้ และ (๓) แนวทางการแก้ไขปัญหา (imagine) ซึ่งเป็นทางออกของความขัดแย้งที่คู่ขัดแย้งยอมรับได้ ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างครอบคลุม ทั้งนี้ เนื้อหาของข้อเสนอจำเป็นต้องมีกลไกของรัฐที่สามารถปฏิบัติและดำเนินการการสร้างความปลอดภัยได้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน
- ๓.๖ การจัดการเลือกตั้งขั้นต้นเป็นจุดอ่อนไหวของพรรคการเมืองอย่างมาก ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งของการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยที่ผ่านมาพรรคการเมืองทดลองนำการเลือกตั้งขั้นต้นไปดำเนินการและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในพรรคในส่วนที่มีการเลือกตั้งขั้นต้น ทั้งนี้ กระบวนการเลือกตั้งขั้นต้นยังเป็นประเด็นที่ซับซ้อนและเข้าใจได้ยาก จึงอาจพิจารณาเชิญผู้เชี่ยวชาญมาอธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

- ๓.๗ การจัดการเลือกตั้งขั้นต้นเต็มรูปแบบอาจดำเนินการได้ยากและซับซ้อน ทางสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงอาจมีทางเลือกการจัดการเลือกตั้งขั้นต้นในระดับจังหวัดแทนไปก่อน
- ๓.๘ ควรเพิ่มเติมตัวชี้วัดของกิจกรรมปฏิรูปที่ ๔ ให้มีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและประชาชน อาทิ ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อพรรคการเมือง จำนวนผู้แทนของพรรคการเมืองที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกด้วยระบบคุณธรรม (merit system) และการขยายสาขาของพรรคการเมือง
- ๓.๙ แนวคิดการจำกัดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีการผลักดันอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น ในการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีการผลักดันแนวทางดังกล่าวแต่สำเร็จเฉพาะในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และแนวทางนี้ควรได้รับการผลักดันต่อไปหากมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงข้อดีและข้อเสียอย่างถี่ถ้วน อาทิ การจะดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้นั้น ต้องสะสมประสบการณ์การทำงานในพื้นที่ร่วมกับประชาชนอย่างมาก การจำกัดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งอาจส่งผลกระทบต่อ
- ๓.๑๐ ควรปรับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูปของกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ ๕ โดยเรียงลำดับดังนี้ (๑) การจัดทำข้อเสนอ (๒) การผลักดันข้อเสนอ และ (๓) หลักการสำคัญของข้อเสนอ

๔. มติที่ประชุม

เห็นชอบในหลักการร่างแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง (ฉบับปรับปรุง) และมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ นำความเห็นและประเด็นอภิปรายในที่ประชุมประกอบการปรับปรุงร่างแผนการปฏิรูปประเทศเพิ่มเติม และนำเสนอที่ประชุมร่วมประธานกรรมการปฏิรูปประเทศทุกคณะตามขั้นตอนต่อไป

วาระการประชุมที่ ๕ เรื่องอื่น ๆ

๑. ฝ่ายเลขานุการฯ ได้แจ้งที่ประชุมทราบถึงการประชุมที่สำคัญที่กำลังจะจัดขึ้น ได้แก่ (๑) การประชุมร่วมประธานกรรมการปฏิรูปประเทศทุกคณะ เพื่อพิจารณาร่างแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ในวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓ (๒) การประชุมที่คณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ วุฒิสภา จะจัดขึ้นระหว่างรองนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบประเด็นการปฏิรูปประเทศ ประธานกรรมการปฏิรูปประเทศทุกคณะ และสำนักงานฯ ซึ่งอยู่ระหว่างการประสานกำหนดวันและเวลาสำหรับการประชุมดังกล่าว และ (๓) การประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๓ เพื่อพิจารณาร่างแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ในวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓
๒. ที่ประชุมได้หารือการกำหนดวันและเวลาประชุมของคณะกรรมการฯ ประจำเดือน โดยอาจเป็นลักษณะการประชุมในวันอังคารที่สองของทุกเดือน

๓. มติที่ประชุม

- ๓.๑ รับทราบการประชุมที่สำคัญที่กำลังจะจัดขึ้นตามที่ฝ่ายเลขานุการฯ แจ้ง
- ๓.๒ มอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ประสานกรรมการฯ เพื่อกำหนดวันและเวลาประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการฯ ตามความเหมาะสมต่อไป

เลิกประชุม เวลา ๑๑.๐๐ น.

(นายฤทธิกร เชษฐชัยวงศ์)

ผู้ช่วยเลขานุการฯ

ผู้จัดบันทึกรายงานการประชุม

(นายวันฉัตร สุวรรณกิติ)

กรรมการและเลขานุการฯ

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

(ฉบับเวียนรายงานการประชุม)